

דף מב.

עין משפט א.

ח"מ סימן עט פעיף יב

יז. אמר פרעתיך המנה בסחורה פלונית שהיה השער שלה כך, והביא התובע עדים שלא היתה שוה כל כך ותובע ממנו ההפרשים וחוזר וטוען הנתבע פרעתיך או באותה סחורה ^ב או בדבר אחר, הרי הוחזק כפרן ^ל, שבני אדם נותנים דעתם לזכור השער לפיכך גובה ממנו המלוה מה שנשאר מהחוב בלא שבועה.

יח. המודה בבי"ד, או שהתקבלה עדות בבי"ד שפלוני חייב דינו כמלוה בשטר ^מ, וע"כ כותבים ^נ ונותנים לבעל הדין, והוא שלא קיבל הדין ^ס עד ששלחו עליו בי"ד הקבוע בעיר והכריחוהו לבא, אבל שנים שבאו לדין מעצמם ותבע אחד את חברו במנה לי בידך ואמר לו חברו הן, בין שאמרו בי"ד חייב אתה ליתן לו בין שאמרו צא ^ע תן לו ואמר אח"כ פרעתי נאמן, וישבע היסת שפרעו. ולפיכך אם חזר הנתבע ואמר לבי"ד כתבו לי הודאתו אין כותבין ^פ לו דשמא פרעו.

כ. היינו שחוזר ואומר שכחתי ויודע אני עתה שפרעתיך באותה סחורה ובמעות, ש"ך ס"ק כ"ח.

ל. שבועות מ"א ע"ב, וכפירוש רש"י שם בדף מ"ב ע"א ד"ה אייתי וכדאמר רבא שם.

מ. רמב"ם פ"ז מטוען הלכה ג'ה. ודעת הסמ"ע בס"ק ל"א דהרמב"ם והטור בסי' ל"ט סעיף י' והרא"ש סוברים דנאמן לומר פרעתי, ומ"מ גובה מלקוחות, והש"ך בס"ק ל' חולק.

נ. והש"ך בס"ק כ"ט האריך בדין זה והסיק דדוקא כששאל המלוה לכתוב לו בפני הלוח אז כותבין לו, ועיין בט"ז מ"ש בזה.

ס. היינו לא ציית דינא, או ציית והתברר לנו שלא פרע.

ע. לפי שאין המון עם מבדילין בין צא תן לו לבין חייב אתה ליתן לו, והכל נראה להם פסק דין, ועשוי הוא לפרוע.

פ. כתב המהרש"ל דדוקא שטר הודאה אין כותבין לו, אבל פסק דין כותבין לו משום שנאמן לומר עליו פרעתי וכמ"ש בסי' ל"ט דעות בזה אבל הש"ך כתב דהעיקר שבכל אופן אינו נאמן לומר פרעתי וע"כ אין כותבין לו גם פסק דין, ואפי' למ"ד שנאמן לומר

 את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 05841504777
 email: minchat.aaa@gmail.com

עין משפט ב.

ח"מ סימן נח פעיף א

א. המוציא ז שטר חוב ק מקויים על חבירו, ואמר לו פרעתוך, והמלוה אמר אמת שפרעתני, אבל מלוה אחר היה לי עליך ר על פה, ואותו פרעתני, ושטר זה עדיין בחזקתו עומד, אם הלוח לא פרעו בפני עדים ז נאמן המלוה, והשטר בחזקתו עומד וגובה בו בלא שבועה, ואם אח"כ הלוח יתבענו שלקח ממנו שלא כדין, נשבע היסת ונפטר.

ב. אם הלוח בעצמו לא פרעו אלא שלח שליח, ואמר לו קח השטר ותן לו המעות, או תן לו המעות וקח את השטר, ואח"כ אמר לו המלוה, הפרעון היה ממקום אחר, ויש נאמנות בשטר ת השליח חייב לפרוע למשלח. ומ"מ אם לא הזכיר הלוח לשליח לקחת ממנו ז השטר פטור השליח.

עין משפט ג.

ח"מ סימן נח פעיף ג

ג. אמר לו הלוח: הלא שטר חוב זה דמי שור שלקחתי ממך הוא ואתה גבית דמי בשרו, ואמר לו בעל השטר: כן אני גביתי דמיו אבל מחוב

פרעתי נגד פסק דין, וכתב הרמ"א בסי' ל"ט שכן עיקר, אפ"ה אין כותבין לו הפסק דין, ועיין בסמ"ע ס"ק ל"ג, ובש"ך ס"ק ל"ב.
 ז. משבועות מ"ב ע"א מרב נחמן.

ק. ואפי' אינו מקויים רק שבידו לקיים, כ"כ הש"ך ס"ק א'.

ר. ה"ה מלוה אחר היה בשטר והחזרתי לך אותו שטר. נתיבות ס"ק ב'.

ש. והוא שיש בשטר נאמנות, טור מבעל התרומות לדעת ר"י הלוי, וכ"כ המחבר, דאם אין בו נאמנות אינו נוטל אלא בשבועה, אע"פ שלא טען הלוח ישבע לי, אנו טענינן ליה, כיון שיש ריעותא שאמר אמת פרעתני, וכדין פוגם שטרו כ"כ הסמ"ע בס"ק ג', והש"ך בס"ק ד' השיג עליו. דאנו לא טוענין לו.

ת. מכתובות פ"ה ע"א. ובפעמוני זהב כתב שהמשלח פטור גם משבועה לשליח, אלא המשליח יטול מן השליח בלא שבועה אבל חרם סתם יכול להטיל השליח ע"ש.

א. אע"פ שהודיעו שהחוב בשטר פטור, דיכול לומר לו סבור הייתי שאתה סומך על אמונתו כ"כ הבי"ב בשם בעה"ת, ש"ך.

ועיין בפעמוני זהב אריכות גדולה בדברי הרמ"א ובפירושו.

אחר שהיה לי אצלך, הואיל והודה שדמי השור הוא החוב ומדמיו נפרע, בטל השטר אם יש עדים שפרע לו דמי השור. ויש מי שכתב שאף על פי שאין עליו עדים שפרע מדמיו, ישבע הלוח היסת שפרעו (והעיקר כסברא הראשונה; אם ידוע שנתן לו קצת הדמים על חוב אחד, לא יוכל לומר על האחרים שהם חוב אחר) (מהרי"ק שורש ק"כ).

ח"מ סימן נח פעיף ב

עין משפט ד.

ב ג. טען הלוח אני פרעתיך בפני פלוני ופלוני, ובאו אלו ב והעידו שפרעו אבל לא הזכיר לו השטר, והשיב המלוה חוב אחר פרעת לי, ג הרי בטל השטר.

ו"א ד דלא בטל לגמרי ואם תפס לא מוצאין ממנו.

ב ד. במה דברים אמורים שכשכאו עדים והעידו שפרעו שבטל השטר, העידו ה שנתן לו המעות בתורת פירעון, אבל אם ראוהו נותן לו מעות ולא ידעו אם בתורת פירעון או מתנה, כי אז אם אומר המלוה לא היו דברים מעולם הרי הוחזק כפרן ובטל השטר, ואם אמר פרעון של חוב אחר הוא י נאמן, ונשבע המלוה ונוטל, שהרי יכול לומר לו במתנה

ב. כתב ה"ה אם יש ביד הלוח כתיבת יד המלוה שקיבל ממנו מעות, שהודאת בעל דין כמאה עדים דמי, ואינו נאמן לומר ממקום אחר ניהו סמ"ע ס"ק י"א.

ואפי' העידו שהפרעון היה פחות מסך השטר כ"כ הש"ך. ואם היה יותר מסכום השטר, דעת המ"ל שיכול לטעון סטראי, וממקום אחר. וצ"ע כ"כ הנתיבות ס"ק ח'.

ג. לשון הגמ' איתרע שטרא, ופירש הרי"ף שניבטל לגמרי וכן פירש האבן מיגש, וכ"כ הטור בשם רב האי ורב שרירא גאון.

ד. טור בשם הרא"ש והר"ן, ורמ"א הביאם בשם י"א, וכתב דכן נראה לו עיקר.

ה. הרמב"ם מלשון הגמ' שם בשבועות מ"ב. ואי פרעיה בפני עדים ע"ש.

ו. שהרי לא פרעו בעדים היינו שלא נתנו בפירוש בתורת פירעון בפני עדים, סמ"ע ס"ק י"ד. ואם ידוע שנתן לו מקצת הדמים על חוב אחד, לא יוכל לטעון על האחרים שהם חוב אחר, אפי' שלא אמר בפירוש לשם פירעון מהרי"ק שורש ק"ב.

נתנם לי, וכיון שכן נאמן לומר פרעון של חוב אחר הוא. ז' וי"א דאפי' בכה"ג איתרע השטר.

ח"מ סימן עא סעיף א

עין משפט ה.ו.ז.

א. התנה ח' המלוה עם הלוח שיהיה נאמן בכל עת שיאמר שלא פרעו, הרי זה נוטל בלי שבועה ט' אפי' במלוה ע"פ ואפי' שטוען שפרעו. אבל אם הביא הלוח י' עדים שפרעו אינו נוטל כלום.

ב. התנה עמו שיהיה המלוה נאמן כ' כשני עדים, אע"פ שהביא עדים

ז. הרא"ש, דס"ל דמתנה לא שכיח ובפרט במקום שחייב לו, ועוד חולקים הרמב"ם והרא"ש, דלהרמב"ם בטל השטר לגמרי בפרעו בפני עדים לשם פירעון, ולהרא"ש ס"ל דאינו בטל רק איתרע לחוד. והרמ"א העלה עיקר כהרא"ש דמתנה לא שכיח, ואיתרע השטר. ובלבד שנתן המעות בפני שני עדים, אבל נתנם למלוה בפני עד אחד, לא אומרים איתרע השטר גם להרא"ש, כ"כ הטור בשם הרמב"ן.

ח. היינו בפני עדים, דאם ליכא עדים נאמן במיגו שלא האמינו ועיין בסי' ס"ט סעיף ב'. ורמב"ם בפ' ט"ו מהלכות מלוה.

ט. ה"ה שם ושכ"כ הרמב"ן בתשובה, ולא אומרים שהאמינו שיהיה דינו כדין שטר שנוטל בשבועה כשאין בו נאמנות. וכתב הנתיבות מיהו שבועת היסת לאחר הפירעון צריך כמ"ש בסעיף ה'.

י. משבועות מ"ב ע"א. ומשמע דוקא ב' עדים אבל עד אחד שמעיד שפרעו לא מהני נגד נאמנות כ"כ הסמ"ע, אבל הש"ך כתב דבעד אחד נוטל המלוה בשבועה, והנתיבות בס"ק ג' כתב דהמוחזק יכול לומר קים לי כהש"ך אם לא שכתב בשטר שנתן לו נאמנות לגבות בלי שבועה.

כ. שם בגמ' שבועות. הרי זה גובה ממנו בלא שבועה, והש"ך כתב דדוקא שטוען המלוה שהפירעון שהיה בפני העדים היה פירעון על חוב אחר שאז נאמן להכחיש העדים מכח הנאמנות אפי' העדים אומרים שהפרעון היה על חוב זה, אבל אם מכחיש לגמרי העדים ואומר להד"ם יכול לתבוע אחר הפירעון ולהוציא ממנו, וממילא אינו גובה דאפוכי מטרתא למה לי. ועיין בנתיבות ס"ק ד'.

ובפעמוני זהב כתב דאם כתב לו שהאמינו נאמנות גמורה, הוי כאילו האמינו כשני עדים כשרים. והוא מהרב יצחק בן ואליד בספר ויאמר יצחק ח"ב סימן ד'. ועוד כתב שם שדין זה שאפי' הביא עדים שפרעו גובה בלא שבועה הוא רק במלוה עצמו שבא לגבות אבל ביורשיו והלוח הביא עדים שפרעו לא יפרעו בו.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

שפרעו הרי זה גובה ממנו בלא שבועה, ואפי' הביא מאה עדים שפרעו נוטל, שהשנים כמאה.

* ואפי' היה ללוה ל' מיגו והיה יכול לפטור עצמו בטענה אחרת אינו נאמן במיגו נגד הנאמנות שהאמינו

א ג. אמר לו הרי אתה נאמן עלי כשלושה עדים, הואיל ונחת למנין אם פרעו בפני מ' ארבעה, הרי זה פרוע.

דף מב:

עין משפט א. חו"מ סימן קח פעיף יז

ז. כב. אין נפרעים מנכסי יתומים אפי' שהם גדולים אלא בשבועה ז', ואם נפרע מהם שלא בשבועה מנדים אותו עד שישבע פ.

עין משפט ג. חו"מ סימן קח פעיף יח

יח. כג. אין נפרעים מנכסי יתומים אפי' גדולים אלא מזיבורית ז', ואפי'

ל. ב"י בשם הרשב"א. והגם שהרמ"א בעצמו כתב לפני כן שאם אין עדים שנתן לו נאמנות, נאמן הלוה שפרעו במיגו שלא האמינו, כתב הסמ"ע דכאן איירי בהאמינו נגד שני עדים ואז לא נאמן גם במיגו. אבל הש"ך כתב דדוקא מיגו בענין הנאמנות עצמו מהני, והנתיבות הסכים עם הש"ך.

מ. והיינו ארבעה כשרים והרי כאן עדות גמורה ואם אמר נאמן עלי כבי"ד לא הוי כיוורד למנין רק הוי כפוסל כל עדים. נתיבות ס"ק ו'.

נ. מסקנת הגמ' בגיטין נ' ע"ב. ומה שנקט השו"ע בלשונו אפי' שהם גדולים דמצינו בסי' ק"י דלכתובת אשה גובין בשבועה אפי' מיתומים קטנים. וכן למי שלוה לצורך מזונות בסי' ק"ט. אבל בג' הדרכים שמוזכרים בסעיף א' בסימן זה גובין מהם אף בלא שבועה. אבל בשאר ענינים אין נזקקין להם כלל אפי' בשבועה. סמ"ע ס"ק נ"ב.

ס. רי"ו נתיב כ"ו ח"ג ונ"י בשם הרי"ף בפרק חזקת הבתים ל"ב ע"ב גבי עובדא דרבה בר שרשום.

ע. מגיטין נ' ע"ב. והרמב"ם בריש פ"ט ממלוה כתב בלשונו מן היורשין במקום מן היתומים. וכ"כ הר"ן וה"ה דלאו דוקא יתומים אפי' יורשים אחרים.

התנה בפירוש שיגבה מעידית פ, אם לא שהתנה בפירוש שיגבה עידית או בינונית גם מיורשי, דאז מהני התנאי.

ח"מ סימן רנה פ"ג

עין משפט הו.

ג. המקדיש כל נכסיו, אינו נאמן אח"כ לומר חוב לפלוני עלי ז או כלי זה של פלוני הוא, שמא יעשו קנוניא על ההקדש, ואפי' היה שטר ביד בעל חוב אינו גובה בו על פי הודאתו אלא כדרך שגובה כל בעל חוב ק.

ד. במה דברים אמורים בבריא, אבל בחולה שהקדיש כל נכסיו ואמר בשעה שהקדיש ר מנה לפלוני בידי נאמן שאין אדם עושה הערמה על

ומה שלא נפרעים מהם אלא מזיבורית כדין תורה לגבות מזיבורית, אלא דחז"ל חששו לנעילת דלת ותיקנו בינונית, וגבי יורשים העמידו על דין תורה אבל בניזק שמן התורה שמין בעידית ע"כ גם מיורשים גובה הניזק מהם מעידית וכמו שכתב המחבר בסוף סי' זה. סמ"ע ס"ק נ"ג.

פ. כמימרא דרב נחמן שם בגיטין וכן פסק הרא"ש בפ"ה סי' ב'. ועל מה שפסק ברי"ף כרבא העיד הרב יהונתן שחזר בו הרי"ף ופסק כרב נחמן. וכן פסק הראב"ד. ואפי' התנה וכתב כן בשטר לא מהני. אבל הש"ך בס"ק ל"ד כתב דדעת הרא"ש שאם כתב בפירוש בשטר שגובה מעידית הרי זה גובה עידית אם הם גדולים ומה שלא מהני תנאי רק ביתומים קטנים.

צ. לשון הרמב"ם מהלכות ערכין בפ"ז הלכה י"ח והיא מערכין כ"ג ע"א, ומשמע דוקא בשכיב מרע אין חוששין אבל בבריא אדם עושה קנוניא על ההקדש ואינו נאמן. ומה שאינו נאמן הבריא לומר חוב עלי לפלוני אחרי שהקדיש היינו אחר כדיבור בעודם עסוקין באותו ענין אבל בתוך כדי דיבור נאמן. כ"כ הסמ"ע בס"ק י"ד, ודלא כהעיר שושן שכתב דאפי' בתוך כדי דיבור אינו נאמן שאינו יכול לחזור בו שהרי קימ"ל בכל התורה תוך כדי דיבור כדיבור דמי חוץ מע"ז ומגדף, ומקדש ומגרש. והש"ך בס"ק ה' כתב שמצא להדיא ברמב"ם כדברי העיר שושן אך העיר מש"ס ערוך בפ' מרובה ואחרי שהאריך מאוד הסיק שלענין דינא הקדש כשאר דברים, ובכדי דיבור יכול לחזור.

ק. ואם אינו מקויים אינו גובה בו כלל, ואם מקויים גובה בו בשבועה על מה שכתוב בשטר שעדיין לא נפרע. סמ"ע ס"ק י'.

ר. פירוש לאחר כדי דיבור להקדשו ובעדיין עסוקין באותו ענין וכן פירש הכסף משנה ברמב"ם פ"ז מערכין הלכה י"ט.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלהרד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

ההקדש בשעת מיתתו וחוטא לאחרים, שהרי הוא הולך למות. וע"כ אם אמר תנו המנה לפלוני נותנים לו בלא שבועה, ואם לא אמר תנו אינו נוטל אלא א"כ היה בידו שטר מקויים.

ואם אחר שהקדיש אמר תנו מנה לפלוני שאני חייב לו, אין שומעין לו ^ש אלא הרי הוא כשאר בעלי חובות שאם נתקיים השטר נשבע, וגובה אחר שיפדנו המלוה בדבר מועט ^ת שלא יאמרו הקדש יצא לחולין בלא פדיון ודמי הפדיון יוסיף על החוב ויגבנו ג"כ.

ח"מ סימן צה סעיף א

עין משפט ז.

א. אלו דברים שאין נשבעין עליהם מן התורה ^א. קרקעות ^ב, עבדים ^ג, שטרות ^ד והקדשות וכן נכסי גויים ^ה, בין שבועת מודה במקצת או

^ש. דלא גרע הקדש מהדיוט דאין יכול לחוב להם בהודאתו. כסף משנה שם.

^ת. כך מפורש ברמ"א בסוף סי' קי"ז סעיף ז' ע"ש. וכתב המבי"ט בח"א סי' רע"ד דכל זה בהקדש בדק הבית אבל בזמן הזה סתמו של הקדש לעניים ואין צריך שום פדיון כדי שלא יאמרו הקדש יוצא לחולין.

^א. משנה שבועות מ"ב ע"ב, ומציעא נ"ו ע"א. רמב"ם ריש פ"ה מטוען והטור, דשבועה דרבנן משביעין.

^ב. אפי' של חוצה לארץ כ"כ הראב"ד.

^ג. ולענין עבד עברי אם גם הוא נקרא קרקע שאין נשבעים עליו, עיין ש"ך בס"ק י"ח, ולקמן בסי' רכ"ז סעיף ל"ג ובסמ"ע שם ס"ק ס'.

^ד. פירוש שתבעו הפקדתי בידך ב' שטרות שסכום כל אחד כך וכך, ותחזיר לי השטרות, והוא מודה באחד וכופר בשני פטור, דכתיבת יד פטור משבועה אבל אם תבעו דמי השטרות הו"ל כאילו תבעו מנה לי בידך והודה לו במקצת דחייב שבועה דאורייתא בתבעו בכתב ידו, ואם תבעו מנה חמשים בע"פ וחמשים בשטר, ומודה לו בחמשים של השטר וכופר בנ' שבע"פ, כשם שאין נשבעין על כפירת קרקעות כך אין נשבעים על הודאת שיעבוד קרקעות כמו שמבואר בסי' ס"ט וסי' פ"ח סעיף כ"ח. סמ"ע ס"ק ג'.

^ה. כן הוא במכילתא בפ' משפטים פרשה ט"ו "כי יתן איש אל רעהו ולא להקדש ולא לאחרים וגוי לאו רעהו. והביאה הגאון.

כופר הכל ועד אחד מעיד שחייב, בין שבועת השומרים ו' ואפי' פשעו ז' בהם או אבדו פטורים מלשלם בין אם הוא שומר חינם בין אם הוא שומר שכר או שואל ח'. אבל שבועת היסט ט' נשבעים אפי' על דברים אלו, וכן ע"י גלגול נשבעים עליהם.

א. ב. הקדשות שאמרו שאין נשבעים עליהם דוקא הקדש גבוה, אבל הקדש לעניים י' או לביהכנ"ס או לס"ת וכיוצא בזה נשבעים עליהם כמו שנשבעים על נכסי הדיוט.

הגה: י"א כ' דדבר שתלוש ואח"כ חברו בקרקע לאו כקרקע דמי ונשבעים עליו, ויש חולקין ל', וע"כ אם שאל בית מ' ונשרף עם כל הדברים

ו. אפי' נאבד ותובע דמיו, מ"מ כיון שבתחילת השמירה היה כקרקע פטור, כ"כ בש"ך ס"ק ב'.

ז. טור וכ"כ הרא"ש בשבועות פ"ו סי' כ"ד, וכן דעת הרי"ף והר"ן בשם הרי"י הלוי וה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א, דכתבו שפושע לאו מזיק הוא, שהרי פשיעה בבעלים פטור, ומזיק חייב וזו דעת הראב"ד בהשגות. והש"ך בס"ק ג' כתב דהעיקר כהרמב"ם דבפשיעה חייב.

ח. ואם התנה לשלם הכל לפי תנאו ועיין בסי' ס"ו סעיף מ'. כ"כ הרמב"ם בהלכות שכירות פ"ב. ורמ"א. והיינו שהתנה בקנין כ"כ בסמ"ע ס"ק ו' ובקצות ס"ק ב'.

ט. ה"ה שבועת המשנה כגון שבועת שותפין או שבועת הנוטלין, סמ"ע ס"ק ז'.

י. פירוש מעות שיש לעניי העיר קיצבה בהם דהקדשות אלו דינם כנכסי הדיוט וכמו שכתבו הטור והמחבר בסי' רי"ב. והיום כל הקדש יש לו דין חולין דאין לנו הקדש לבדק הבית ואינו אלא לצדקה כ"כ הטור שם. אבל אם הוא ממון שאין לו קיצבה פטור משום ממון שאין לו תובעין כמבואר בסי' ש"א סעיף ו'. סמ"ע ס"ק ח'.

כ. טור בשם בעל העיטור.

ל. מרדכי פ' שבועת הדיינים.

מ. אע"פ ששואל חייב באונסין כאן פטור דדינו כקרקע. וכתב הש"ך ס"ק ח' דנראה מדברי הרמ"א דלי"א אלו אפי' בית הו"ל תלוש ולבסוף חברו לענין שבועת השומרים, ומשמע ליה כן מדברי העיטור, אבל לענ"ד נראה דהעיטור לא דיבר אלא בכותל בנין, אבל בית הו"ל קרקע, והביא עוד כמה פוסקים שכתבו בפשטות דאם שאל בית ונשרף פטור משום דאין דין שומרים בקרקע וכתב הכי נקטינן ע"ש. ועיין בקצות ס"ק ג' מש"כ על דברי הש"ך.

הקבועים בו פטור מלשלם.

עין משפט ט.

הו"מ סימן צה סעיף א

עין בסעיף הקודם

הו"מ סימן שא סעיף א

א. הדינים האמורים בתורה בארבעת השומרים אינם לא בקרקעות, ולא בעבדים, ולא בשטרות, ולא בנכסי הגוי, ולא בהקדשות הן של מזבח או בדק הבית¹, ולכן שומר חנם אינו נשבע, ושומר שכר או שוכר או שואל אינם משלמים, ומ"מ שומר שכר מפסיד את שכרו² עד שישבע ששומר כראוי, וכן פטורים מפשיעה³, ויש מחייבים בפשיעה⁴.
 וכל אלו חוץ מן ההקדשות⁵ פטורים אפי' משבועה שאינה ברשותו.

ג. רמב"ם פ"ב משכירות הלכה א', וכתב ה"ה ממשנה בב"מ נ"ו ע"א ולא הוזכר במשנה שואל מפני ההקדשות, דלא שייך בהם שאלה.

ס. כ"כ הבי"ב בשם הרא"ש בב"מ פ"ד סוף סי' כ"א וכן משמע בגמ' שם נ"ח ע"א.

ע. טור בשם הרי"ף בתשובה סי' צ"ז והרא"ש בשבועות פ"ו סי' כ"ד, והראב"ד בהשגות שם בהלכה ג', וכ"כ הרמב"ן שם במציעא נ"ז והרשב"א דכמו שמיעטה תורה הש"ש מתשלומין ולא רק לגבי שבועה לבדה ה"ה מיעטה שומר חנם מעיקר התשלומין אם נודע שפשע או הודה, דאין פושע מזיק, שהרי פשיעה בבעלים פטור ומזיק חייב גם בבעלים.

פ. דעת הרמב"ם שם וקצת מפרשים ודייקו לה מלשון המשנה שאמרו ש"ח אינו נשבע, ש"ש אינו משלם ולא קתני ש"ח אינו משלם דדוקא אינו נשבע ונאמינהו אבל אם נודע שפשע או הודה שפשע משלם וכך נראה מדברי רש"י בד"ה אינו נשבע ע"ש.

וכתב הש"ך בס"ק ג' אף שהרמ"א כתב דקימ"ל כדעה ראשונה בשו"ע מ"מ הוכיח דהעיקר כהרמב"ם, ועיין בסי' ס"ו ובש"ך ס"ק קכ"ו, והטעם דכיון שקיבל עליו לשמור ולא שמר דומה למזיק. נתיבות ס"ק א'. אבל כשלא עשה משיכה ולא נעשה שומר, פטור אפי' בפשיעה, וכן בצדקה שאין להם בעלים מיוחדים דומה למתנות כהונה דפטור אפי' בפשיעה, והיינו שנתרשל בשמירה אבל להניחו בר"ה דומה לאבידה מדעת והוי מזיק גמור וחייב. שם בנתיבות.

צ. מגמ' בב"מ נ"ח ע"א מימרא דר"א שם. והיינו הקדש גמור ולא הקדש עניים, כ"כ הבי"ב. סמ"ע ס"ק ד'. ועיין בסי' ס"ו סעיף ל"ט.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

הגה: שומר שמסר לשומר דברים הנ"ל חייב דגרע מפשיעה ק, ויש חולקין.

הגה: השואל בית ונשרף פטור לשלם דהו"ל קרקעות ר.

הו"מ פימן צה פעיף ב

עין משפט י.

ב ג. טענו ענבים העומדים ליבצר או תבואה יבשה העומדת ליקצר, והודה במקצתן וכפר במקצתן, הרי זה נשבע עליהם כשאר המטלטלין ש, והוא שאינם צריכים לקרקע, שכל העומד ליבצר הרי הוא כבצור דמי לענין כפירה והודאה ת, אבל אם היו צריכים לקרקע הרי הם כקרקע לכל דבר.

הגה: י"א דהמדובר שתבעו מעות א של הענבים או של התבואה ואין כאן הילך, דאם תבעו הענבים או התבואה עצמה והודה במקצת אפי' עומדת

ק. הרא"ש בתשובה כלל ל"ט סי' ב'. והיש חולקין הוא המהרי"ק בשורש ו'. והש"ך בס"ק ד' חלק על הרמ"א וכתב שאין מחלוקת בין הרא"ש למהרי"ק רק במסרו לגמרי אבל לא בתורת שמירה דאם מסרו בתורת שמירה לא גרע מפשיעה ופטור. ובצדקה כיון שאין לו תובעים בכל ענין פטור אף שיש לחוש שעדיין ברשותו. ביאורים ס"ק ב'. ר. ומטעם זה אפי' בא האונס מכח השואל פטור. סמ"ע ס"ק ה'. ועיין בסי' צ"ה סעיף א' שיש חולקין וס"ל שדינו כתלוש ועיין בבאר הגולה אות ו'.

ש. משנה שבועות מ"ב ע"ב וכו' יוסי בר חנינא שם בדף מ"ג ע"א ורמב"ם בפ"ה מטוען הלכה ד', וכתב ה"ה שפסק הרמב"ם כר"מ במשנה דכל העומד לגדור כגדור דמי בכתובות נ"א, וכן כתבו התוס' בשם ר"ח בשבועות מ"ג ע"א ד"ה כבצורות, ומשום שפסקינן בפ' הכונס נ"ט ע"ב כרבי שמעון דאכלה פירות גמורים משלמת פירות גמורים. אבל הש"ך בס"ק ט' כתב שנראה לו עיקר דאינו נשבע גם על פירות העומדות ליבצר דדין קרקע יש להם.

ת. ה"ה לענין קנין כדלקמן בסי' קצ"ג, אבל לענין שומרים אין להם דין מטלטלין כמבואר בסי' ש"א סעיף ה'. ועיין בביאורים ס"ק א' דבשומרים אפי' טענת מודה במקצת פטור דהוי כקרקע, והש"ך הכריע דלכל מילי דינם כקרקע רק לענין בעל חוב הוי כמטלטלי כיון דלא סמכא דעתיה. ולענין מתנות שכיב מרע עיין בסי' רנ"ז סעיף ב'.

א. ר"ן בפ' שבועת הדיינים וביאר הטעם שם מכיון שעיקר הפקדון הוא במחובר לקרקע אע"פ שאח"כ בצרן הנפקד הוי כתובע קרקע. ובנתיבות ס"ק ג' הוסיף אפי' אכלן מ"מ מסתעף ממקרקעי והוי כקרקע.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדד שליט"א אב"ד בירושלים מעטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

להבצר וליקצר הוי הילך ונפטר משבועה. ויש חולקים וסוברים שאם תבעו מעות ענבים אפי' צריכים לקרקע^ב נקרא שתבעו מטלטלין ונשבעים עליהם. וכאן המדובר שתבעו דוקא ענבים או תבואה, ומה שלא הוי הילך בעומדים להבצר ולהקצר כיון שמודה בקצתן שבצרן ואכלן.

עין משפט כ. חו"מ סימן פה סעיף כג

כז. אין מודה במקצת חייב שבועת התורה עד שיטענו בדבר שבמשקל במדה ובמנין^ג, כיצד אמר לו עשרה דינרים או כור תבואה או שני ליטראות משי יש לי בידך, והשני משיבו אין לך בידי אלא דינר או לתך דהיינו חצי כור תבואה יש לך בידי, אבל אמר לו כיס מלא מעות יש לי בידך וזה משיבו אין לך בידי אלא חמשים, או שתבעו במאה דינרים והשיבו אין לך בידי אלא צרור מעות^ד ואיני יודע כמה הם, ומה שנתת אתה נוטל, פטור^ה משבועה דאורייתא.

חו"מ סימן פה סעיף כד

כח. אמר לו בית מלא פירות יש לי בידך, ומשיבו אין לך בידי אלא

ב. ר"ן שם בשם הרשב"א וירושלמי. ובסמ"ע ס"ק י"ג כתב פי' בכל ענין אפי' היו צריכים לקרקע והש"ך כתב דהעיקר כהיש חולקין. וסוברים היש חולקין כיון שעכשיו היא תביעת ממון הוי כמטלטלין, רק שמדובר שיש חמש בצורות וחמש טעונות והודה בבצורות דלא הוי הילך כי הוא כבר בצרן, ופטור משום דהוי כפירת קרקע, נתיבות ס"ק ד'.

ג. ממשנה שבועות מ"ב ע"ב, וכדאמר רבא שם בדף מ"ג ע"א, וכ"כ הרמב"ם בפ"ד מטוען.

ד. אפי' מודה שבצרור היו מעות, כיון שאין זה דבר שבמנין, ש"ך ס"ק מ"ד.

ה. ולא קשה ממה שכתב המחבר בסי' ע"ה סעיף י"ט דאם תבעו הלוייתך מנה ומשיבו אמת הלוייתני וכו' ואם הודאתו שוה פרוטה חייב, דכאן אומר שמעולם לא קיבל מידו לידו דבר שבמנין, אבל שם אומר שקיבל דבר שבמנין רק שאינו יודע כמה וע"כ אם בהודאה ישנה פרוטה חייב כ"כ הסמ"ע ס"ק מ"ד. והש"ך בס"ק מ"ה כתב ע"מ שלא יקשה גם מס' ע"ב סעיף י"ב ממשכון ששם מדובר שאבדו וא"א לחייבו יותר מפרוטה הוי כדבר שבמנין, משא"כ כאן אפשר לעמוד עליו אח"כ ולדעת כמה היה, ולכך לא הוי דבר שבמנין. ועיין בביאורים ס"ק ח' ובנתיבות ס"ק י"ז בחידושים.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

עשרה כורין, או שטענו עשרה כורין והוא משיבו איני יודע כמה הם ומה שהנחת אתה נוטל פטור^ו, אפי' תבעו בית "זה" מלא פירות מסרתי בידך פטור. אבל אמר לו בית "זה" עד הזיז מלא פירות מסרתי בידך והוא משיבו לא היו אלא עד החלון חייב, והוא שהרקיבו^ז הפירות בפשיעתו של הנתבע דאם לא כן הוי ליה הילך^ח ופטור.

ו. ממשנה שבועות מ"ב ע"ב ורמב"ם פ"ד מטוען הלכה ב' ג'.

ואפי' משיבו עד הזיז בטענת בית סתם, לאו דבר שבמדה הוא, שהרי כמה בתים יש גדולים וקטנים ואין ידוע טענתם כמה, כ"כ הב"י. וטעם בית מלא דפטור. דאף כשאינו מלא לגמרי ג"כ נקרא מלא בלשון בני אדם, לכך אין תביעתו ידועה. וגם צריך שכתביעתו יהיה מוזכר דבר שבמנין כ"כ התוס'. בסמ"ע ס"ק מ"ה.

ז. וה"ה אבדו שהרי אפשר לברר כמה יש עד החלון, נתיבות ס"ק י"ט בחידושים ועיין בתוס' שם במ"ג ע"א והרא"ש בריש מציעא פ"א סי' ה' והר"ן בשבועות, אבל אם לא הרקיבו בפשיעתו הרי לא הוי מודה במקצת כלל, שהרי אינו מודה לו בחיובו. סמ"ע ס"ק מ"ז.

ח. כתב הב"ח כיון שהוא מזומן לפניו ליטלם. והוסיף הסמ"ע בס"ק מ"ח שבפירות מסתמא ייחד להם מקום ושייך לומר בהם הילך כי הם ברשותך במקום שהנחתם, משא"כ במעות שמסתמא לא ייחד להם מקום מיוחד משום כך צריך דוקא להחזירו לידו ולא הוי הילך עם הודאתו. אבל הש"ך בס"ק מ"ז כתב שאפי' בביתו של הנפקד הוי הילך, דכל היכא דאיתא ברשות הבעלים קיים, כמ"ש בסי' פ"ז סעיף א'.